

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců Mgr. Ondřeje Mrákoty a JUDr. Jakuba Camrdy v právní věci žalobce: **K. T.**, zastoupený Mgr. et Bc. Filipem Schmidtem, LL.M., advokátem se sídlem Praha 2, Helénská 1799/4, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 936/3, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 15. 8. 2014, č. j. 29 Az 3/2014 - 65,

t a k t o :

- I. Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 15. 8. 2014, č. j. 29 Az 3/2014 - 65, **se zrušuje**.
- II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 12. 2013, č. j. OAM-175/ZA-ZA05-ZA08-2012, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- III. Žalobci **se** náhrada nákladů řízení **nepřiznává**.
- IV. Ustanovenému zástupci žalobce Mgr. et Bc. Filipu Schmidtovi, LL.M, advokátovi, **se přiznává** odměna za zastupování v řízení o kasační stížnosti ve výši 8228 Kč, která mu bude vyplacena ve lhůtě do **60 dnů** od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

- I.
Vymezení věci

Rozhodnutím vydaným dne 11. 12. 2013, č. j. OAM-175/ZA-ZA05-ZA08-2012, rozhodl žalovaný o tom, že se žalobci (dále jen „stěžovatel“) neuděluje mezinárodní ochrana dle ust. §§ 12 až 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).

Žádost o udělení mezinárodní ochrany podal stěžovatel dne 19. 6. 2012. Uvedl, že je občanem Arménské republiky, jezidské národnosti a vyznává křesťanskou víru. Společně se svojí matkou a dvěma bratry žádá v České republice o mezinárodní ochranu. Stěžovatel opustil svou vlast dne 24. 5. 2012. Jako důvod pro tento krok uvedl pronásledování z důvodu konverze ke křesťanství. Matka stěžovatele měla být potrestána jako odstrašující případ. Dalším důvodem pro opuštění vlasti bylo dle tvrzení stěžovatele pronásledování ze strany jeho otce, který má být členem mafie a chce matku stěžovatele zabít. Ke svému zdravotnímu stavu stěžovatel uvedl, že má pouze jednu ledvinu a umělý vývod.

Po provedeném řízení žalovaný dospěl k závěru, že by stěžovatel nemohl ve státě svého původu pociťovat odůvodněnou obavu z pronásledování. Podle názoru žalovaného stěžovatel sám popřel, že by se obrátil o pomoc na arménské státní orgány, stěžovatel ani neučinil žádné kroky k ochraně svých práv, která byla dle jeho přesvědčení ohrožena. Obavy stěžovatele dle žalovaného plynou ze strany jeho vlastního otce, který ovšem dle výpovědi stěžovatele žije v Ruské federaci a od doby, kdy od něj stěžovatel s matkou a svými bratry odešel, jej nijak nekontaktoval.

Jako další obavu vedoucí k podání žádosti o mezinárodní ochranu uvedl stěžovatel strach z jezídů, a to z důvodu své konverze ke křesťanství. Nezmínil však podle žalovaného ve spojitosti s tím žádné konkrétní problémy a s žádnými se během svého pobytu ve vlasti nesetkal. Rovněž skutečnost, že v některé zemi existuje ne zcela demokratický režim, který pošlapává lidská práva, dle žalovaného neznamena, že kterýkoliv občan takové země je tomuto negativnímu vlivu vystaven.

V případě stěžovatele neprobíhá ani žádná léčba, z důvodu které by byl nezbytný jeho pobyt na území České republiky. Nejsou proto dány ani předpoklady pro aplikaci § 14 zákona o azylu.

II.

Napadený rozsudek krajského soudu

Stěžovatel podal proti rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany žalobu ke Krajskému soudu v Hradci Králové (dále jen „krajský soud“), který ji podle § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) rozsudkem ze dne 15. 8. 2014, č. j. 29 Az 3/2014 - 65, zamítl.

Z hlediska právního hodnocení věci krajský soud uvedl, že se žalovaný dostatečně vypořádal s neexistencí důvodů, které by mohly vést k udělení mezinárodní ochrany dle § 12 písm. b) zákona o azylu, neboť z výpovědi stěžovatele nelze dovodit žádný důvod, pro který by měl správní orgán zjišťovat jiné podklady, než které si opatřil.

pokračování

Jestliže stěžovatel s odkazem na potvrzení, které jeho matka žalovanému předložila, namítal, že se obává o svůj život ze strany jezidské komunity, krajský soud v tomto ohledu zdůraznil, že ve svém rozsudku ze dne 15. 8. 2014, sp. zn. 29 Az 25/2013, ve věci matky stěžovatele, zhodnotil, proč tomuto dokumentu neuvěřil a vyhodnotil jej jako účelový. Poukázal v této souvislosti na to, že matka stěžovatele se obrátila na jezidskou komunitu až po letech po jejím opuštění a konverzi na jinou víru. Krajský soud nepovažoval za pravděpodobné, že pokud by se matka stěžovatele cítila ohrožena, že by tak učinila a této komunitě by tak sdělila, kde se nachází. Navíc matka stěžovatele uvedla, že se k tomuto kroku odhodlala bezprostředně po příjezdu do České republiky dne 7. 6. 2012, dokument jezidského spolku však nese datum 4. 6. 2012. Krajský soud proto tvrzeným obavám z těchto důvodů neuvěřil a považoval je za účelové. V rozsudku ze dne 15. 8. 2014 také krajský soud podrobně popsal podkladový materiál, který správní orgán hodnotil za účelem podrobnějšího popisu situace jezidské komunity a jejího vztahu k případným členům, kteří ji opustí. Toto náboženství přitom nepředepisuje, že by měl být člen, který z této komunity vystoupí, potrestán smrtí a stěžovatel také žádnou takovou skutečnost z průběhu let, kdy žil s rodinou v Arménii, neuváděl.

Krajský soud neuvěřil ani námitce stěžovatele o reálnosti hrozby jeho usmrcení ze strany jeho otce, neboť otec stěžovatele jej v průběhu minulých let nijak nekontaktoval, a jak soud připomněl a hodnotil ve svém rozhodnutí ve věci matky stěžovatele, rodina stěžovatele opustila Arménii prakticky jen na základě telefonátu příbuzné, která měla sdělit, že se otec stěžovatele k něčemu podobnému chystá. Jiné reálie nejsou k dispozici. Krajský soud tedy dospěl k závěru, že nelze vytknout žalovanému, že za tohoto stavu podrobněji nezkoumal a ani neargumentoval možnou škálou případné ochrany, kterou by mohl rodině stěžovatele stát jejich původu a jeho instituce poskytnout.

K námitce stěžovatele, že žalovaný nedostatečně hodnotil podmínky udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu, krajský soud uvedl, že z internetových zpráv bylo patrné, že v Arménii existuje problémový přístup k zdravotní péči, zejména pro méně majetné obyvatele. K tomuto problému si nicméně žalovaný vyžádal cílenou informaci, která byla získána v rámci evropského Projektu lékařských informací o zemích původu, Informace síť „důvěrných lékařů“ č. AM-3088-2013 ze dne 18. 10. 2013, pojednávající o dostupnosti léčby hydronefrózy a o dostupnosti urologické a nefrologické operace, jakož i o dostupnosti léků. Dle krajského soudu je nepochybné, že v případě stěžovatelova onemocnění je v Jerevanu dostupná ambulantní léčba i následná péče u nefrologa. Dostupné jsou močové katetry různých velikostí. K lékům je uváděno, že nejsou dostupné tehdy, pokud nejsou v zemi zaregistrovány. Je-li lék registrován v Národním seznamu základních léků („NEDL“), je zásobování lékem zaručeno a bude bezplatné v zařízeních pro primární zdravotní péči pro osoby se středně závažným a závažným postižením, za sníženou cenu pak pro osoby s mírným zdravotním postižením (cca 50 % ceny), v zásobování nedochází k žádným prodlevám. Pokud lék není zahrnut v NEDL, bude v lékárnách dostupný, nicméně na předpis a za úhradu. Pokud žalovaný na základě vyžádané informace o možnostech a dostupnosti léčby stěžovatelova onemocnění uzavřel, že neexistují v jeho případě z důvodu jeho onemocnění žádné důvody hodné mimořádného zřetele s ohledem na skutečnosti, které stěžovatel sám uvedl, krajský soud nespáčil v postupu žalovaného pochybení.

K případnému naplnění hrozby vážné újmy pro případ návratu do země původu krajský soud uvedl, že stěžovatelem uváděné hrozbě ze strany jezídké komunity nebo jeho otce neuvěřil a má za to, že žádná obdobná hrozba stěžovateli v případě návratu do Arménie nehrozí. Žalovaný v souladu s podklady nacházejícími se ve spise, dle názoru krajského soudu, oprávněně neshledal v případě stěžovatele nebezpečí mučení, nelidského či ponižujícího zacházení či trestu, jakož i možnost vážného ohrožení života nebo lidské důstojnosti stěžovatele. V napadeném rozhodnutí své úvahy žalovaný dostatečně odůvodnil a dospěl adekvátně k závěru, že stěžovatel není ohrožen pro případ svého návratu do vlasti ani jako neúspěšný žadatel o mezinárodní ochranu v cizí zemi.

III. Kasační stížnost

Stěžovatel napadl rozsudek krajského soudu kasační stížností z důvodů, jež podřadil pod § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

Stěžovatel namítl, že se krajský soud ani žalovaný dostatečně nevypořádali v napadeném rozhodnutí s jeho situací a příběhem, potažmo s jeho důvody žádosti o udělení mezinárodní ochrany, mezi kterými uváděl také špatnou bezpečnostní a politickou situaci v Arménii, která potvrzuje jeho důvodné obavy z náboženského pronásledování, resp. obavy z nebezpečí v důsledku hrozby usmrcení jeho bývalou rodinou při neexistenci možnosti poskytnutí ochrany ze strany Arménie, obavy z nedostupnosti lékařské péče v Arménii v kombinaci s velmi závažným zdravotním stavem a nedostatkem financí, které jsou pro zajištění alespoň částečné zdravotní péče nezbytné.

Stěžovatel uvedl, že již v řízení před krajským soudem poukazoval na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, publ. pod 1749/2009 Sb. NSS (rozhodnutí kasačního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), který považuje řízení o udělení mezinárodní ochrany za specifické vzhledem ke skutečnosti, že je v něm často nutné rozhodovat v situaci důkazní nouze. Stěžovatel jasně konkretizoval jemu hrozící nebezpečí, a to jednak z důvodu hrozící krevní msty ze strany bývalé rodiny, jednak ze strany jezídů. Stěžovatel uváděl podrobnosti o nesnášenlivosti a násilí páchaném jezídkou komunitou vůči lidem, kteří konvertovali, avšak žalovaný ani krajský soud tyto skutečnosti nevzali dostatečně v úvahu a toto nebezpečí bagatelizovali.

Informace obsažené ve správním spise nejsou podle stěžovatele pro jeho příběh případné a v jistých částech dokonce podporují jeho tvrzení. Nadto se krajský soud nedostatečně zabýval otázkou předloženého potvrzení jezídké komunity, když jen nesprávně odkázal na jiné řízení, aniž by se touto otázkou zabýval ve vztahu k stěžovateli. Takový závěr krajského soudu je dle stěžovatele také s ohledem na judikaturu Nejvyššího správního soudu neakceptovatelný. Podle názoru stěžovatele bylo nezbytné, aby se krajský soud podanou žalobou zabýval stejně intenzivně, jako kdyby žaloba jeho matky podána nebyla, proto je závěr krajského soudu nepřijatelný. Správní orgán, resp. krajský soud, například nevzal v potaz možnost, že jezídká komunita podporuje emigraci bývalých přívrženců ze země, proto nečiní problémy exulantům s potvrzením této skutečnosti. Navíc toto potvrzení znamená samo o sobě i hrozbu stěžovateli. To ovšem žalovaný a krajský soud nevzali na vědomí a nepřipustili jinou možnost než uvedenou žalovaným,

pokračování

která je ovšem značně zjednodušující. Žalovaný a krajský soud přitom nikterak nezpochybňují bývalou příslušnost stěžovatele k jezídské komunitě a jeho současné křesťanské vyznání.

Stěžovatel namítl, že krajský soud vyšel ze stejných informačních zdrojů jako žalovaný, který je zřejmě považoval za dostatečné natolik, že nepovažoval za potřebné doplnit dokazování dalšími zdroji informací. Přitom právě neprovedení dalších důkazů, vzhledem k tomu, že materiály opatřené žalovaným nejsou dostatečné a příléhavé, je dalším pochybením krajského soudu.

Žalovaný si totiž neopatřil informace o jezídismu, o jejich postoji k lidem, kteří přestoupili na jinou víru, zda země řeší případy krevní msty a případná pomoc je účinná. Stěžovatel jako jeden z důvodů žádosti o mezinárodní ochranu uváděl obavy z náboženského pronásledování v případě nuceného návratu do Arménie. Jak Nejvyšší správní soud uvedl v rozsudku ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 - 57: „[N]ení povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědi žadatele vyvracejí či zpochybňují.“ Stěžovatel má tedy za to, že žalovaný se nedostatečně vypořádal s otázkou možného pronásledování jeho osoby z náboženských důvodů ani s intenzitou obav z takového pronásledování.

Dalším nedostatečně zhodnoceným a vyhodnoceným důvodem z hlediska mezinárodní ochrany je podle stěžovatele hrozba nezajištění dostatečné zdravotní péče. Krajský soud pouze zopakoval část odůvodnění rozhodnutí žalovaného, aniž by se zabýval všemi podklady v jejich komplexnosti. Stěžovatel zopakoval, že dostupnost nejdůležitějších zdravotních služeb je v Arménii vážným problémem hlavně pro sociálně ohrožené skupiny obyvatelstva, neboť stávající poskytování zdravotní péče bez poplatků zůstává mnohem více deklarativní než faktické. Stěžovatel se domnívá, že žalovaný ani krajský soud nezohlednili specifika případu stěžovatele a nijak se nezabývali prokazatelně fungujícím systémem tzv. „neformálních plateb“, který je však zmiňován v podkladech žalovaného.

Stěžovatel rovněž uvedl, že zákon o azylu v § 14a odst. 1 uvádí, že doplňková ochrana se udělí žadateli, jestliže nebudou splněny důvody pro udělení azylu a současně bude zjištěno, že v jeho případě jsou dány důvodné obavy, že jestliže by byl vrácen do země původu, hrozilo by mu reálné nebezpečí vážné újmy, a nemůže či není ochoten z důvodu tohoto nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem. Stěžovatel je přesvědčen, že pokud by žalovaný dospěl k závěru, že nesplňuje důvody pro udělení azylu, splňuje minimálně podmínky § 14a zákona o azylu, neboť v případě jeho návratu do Arménie by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy v podobě pronásledování a nebezpečí smrti (krevní msta).

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem stěžovatel navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

IV. Vyjádření žalovaného

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti namítl, že v průběhu řízení o žádosti o udělení mezinárodní ochrany bylo zjištěno, že stěžovateli v zemi původu pronásledování nehrozí. Svůj závěr o nemožnosti aplikace § 12 zákona o azylu podložil relevantními podklady.

Co se týče problémů stěžovatele s otcem, tyto měl na území Ruské federace, kde od roku 2002 společně žili a kde se otec dosud zdržuje a o rodinu nejeví zájem. V rámci země původu má stěžovatel možnost využít vnitřního přesídlení na jiné místo, kde žádná osoba s jeho příklonem ke křesťanské víře není obeznámena a kde bude také v bezpečí, pokud by se jeho otec do Arménie vrátil. Křesťané v Arménii tvoří drtivou náboženskou většinu, proto neexistuje jediný důvod, proč by poskytnutí pomoci stěžovateli v případě ohrožení bylo ze strany arménských úřadů odmítnuto.

U stěžovatele žalovaný neshledal důvod hodný zvláštního zřetele pro udělení humanitárního azylu ve smyslu § 14 zákona o azylu, který je možno udělit pouze na základě mimořádných okolností, což ovšem není případ stěžovatele. V tomto směru krajský soud rozhodl správně, když se důkladně zabýval zdravotním stavem stěžovatele a dostupností lékařské péče v zemi jeho původu, proto o v kasační stížnosti zmiňovanou libovůli nejde.

Zda je v Arménii bezplatná péče či nikoli, pak nemá vliv na správnost napadeného rozhodnutí, v České republice rovněž není veškerá zdravotní péče zdarma. V této souvislosti žalovaný uvedl, že v Arménii jsou zdravotnická zařízení primární péče nesoukromá a poskytují ambulantní služby zdarma. Základní balíček péče, v jehož rámci stát zaručuje bezplatné služby, se týká rozpočtových i soukromých zdravotních středisek či zařízení. Nezáleží proto na tom, kde pacient obdržel léčbu v rámci hospitalizace, zda v soukromé nebo státní nemocnici. Stěžovatel během pohovoru navíc sdělil, že za péči lékaře neplatil žádné finanční prostředky. K jeho operaci přitom došlo na území České republiky.

Dle žalovaného nebyl naplněn ani žádný z taxativně vymezených definičních znaků vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 zákona o azylu. Po posouzení napadeného rozhodnutí a žaloby se s tímto závěrem rovněž ztotožnil i krajský soud.

V doplnění kasační stížnosti jsou uváděny námitky směřující proti rozhodnutí žalovaného, avšak ve smyslu § 102 s. ř. s. kasační stížnost je opravným prostředkem proti rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví, jímž se účastník řízení, z něhož toto rozhodnutí vzešlo, nebo stěžovatel domáhá zrušení soudního rozhodnutí.

Podle přesvědčení žalovaného bylo v řízení o udělení mezinárodní ochrany postupováno v souladu se zákonem a žalovaný i krajský soud se podrobně zabývali všemi důvody stěžovatele, které jej vedly k opuštění země původu. Námitky stěžovatele uvedené v kasační stížnosti tedy dle přesvědčení žalovaného nemají opodstatnění, krajský soud se námitkami stěžovatele dostatečně zabýval a vyvrátil je ve svém rozsudku. V postupu svém a krajského soudu žalovaný nespatřuje žádné pochybení, veškeré postupy byly učiněny v souladu se zákonem. S ohledem na tyto skutečnosti považuje žalovaný kasační stížnost za nedůvodnou.

pokračování

V.

Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

Stěžovatel se kasační stížností podanou ve stanovené lhůtě (§ 106 odst. 2 s. ř. s.) domáhal přezkumu rozhodnutí krajského soudu, které vzešlo z řízení, jehož byl účastníkem (§ 102 s. ř. s.), jeho kasační stížnost splňuje zákonné náležitosti (§ 106 odst. 1 s. ř. s.) a je zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

V. A.

K přijatelnosti kasační stížnosti

Nejvyšší správní soud se dále ve smyslu § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být pro nepřijatelnost odmítnuta.

Zákonný pojem „*přesah vlastních zájmů stěžovatele*“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, představuje neurčitý právní pojem. Do soudního řádu správního byl zaveden novelou č. 350/2005 Sb. s účinností ke dni 13. 10. 2005. Jeho výklad, který demonstrativním výčtem stanovil typická kritéria nepřijatelnosti, byl proveden např. usnesením zdejšího soudu ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publ. pod č. 933/2006 Sb. NSS. Podle tohoto judikátu „*přesahem vlastních zájmů stěžovatele je jen natolik zásadní a intenzivní situace, v níž je kromě ochrany veřejného subjektivního práva jednotlivce pro Nejvyšší správní soud též nezbytné vyslovit právní názor k určitému typu případů či právních otázek. Přesah vlastních zájmů stěžovatele je dán jen v případě rozpoznatelného dopadu řešení právní otázky nad rámec konkrétního případu. Primárním úkolem Nejvyššího správního soudu v řízení o kasačních stížnostech ve věcech azylu je proto nejen ochrana individuálních veřejných subjektivních práv, nýbrž také výklad právního řádu a sjednocování rozhodovací činnosti krajských soudů.*“

O přijatelnou kasační stížnost se tak může jednat v následujících typových případech:

- 1) Kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu.
- 2) Kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně. Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu.
- 3) Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit tzv. judikatorní odklon. To znamená, že Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně.
- 4) Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele.

O zásadní právní pochybení se v konkrétním případě může jednat především tehdy, pokud:

- a) Krajský soud ve svém rozhodnutí nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu.
- b) Krajský soud v jednotlivém případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva.

Stěžovatel v dané věci namítá taková zásadní pochybení krajského soudu, která by mohla mít dopad do jeho hmotněprávního postavení a která nelze z hlediska posouzení přijatelnosti dle § 104a odst. 1 s. ř. s. *prima facie* vyloučit. Nejvyšší správní soud proto z tohoto důvodu uzavírá, že kasační stížnost je přijatelná.

Vázán stížními důvody a důvody, k nimž je povinen přihlídnout *ex officio* (§109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), Nejvyšší správní soud shledal, že kasační stížnost je důvodná.

V. B.

Vypořádání námitek stěžovatele

V logice uspořádání kasačního přezkumu se musel zdejší soud nejdříve zabývat námitkou vytýkající nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku.

Z judikatury Ústavního soudu [viz náleze ze dne 20. 6. 1996, sp. zn. III. ÚS 84/94 (N 34/3 SbNU 257), příp. náleze ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 94/97 (N 85/8 SbNU 287); rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na nalus.usoud.cz] plyne, že jedním z požadavků vyplývajících z práva na spravedlivý proces a z principů právního státu je povinnost soudů svá rozhodnutí řádně odůvodnit. Z odůvodnění soudního rozhodnutí musí vyplývat vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry na straně druhé.

Také zdejší soud ve svojí rozhodovací praxi vyslovil, že není-li z odůvodnění napadeného rozsudku zřejmé, z jakých důvodů soud nepovažoval za důvodnou právní argumentaci účastníka řízení v žalobě a proč žalobní námitky účastníka považuje za liché, mylné nebo vyvrácené, nutno pokládat takové rozhodnutí za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.; zejména, jde-li o právní argumentaci, na níž je postaven základ žaloby. Soud, který se vypořádává s takovou argumentací, ji nemůže bez dalšího odmítnout, ale musí uvést, v čem její nesprávnost spočívá (rozsudek zdejšího soudu ze dne 14. 7. 2005, č. j. 2 Afs 24/2005 - 44, publ. pod č. 689/2005 Sb. NSS, a také rozsudek ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003 - 52).

Nejvyšší správní soud konstatuje, že v souzeném případě úvaha krajského soudu výše uvedené předpoklady splňuje. Z napadeného rozsudku je zřejmé, z jakých důvodů dospěl krajský soud k závěru o nedůvodnosti žalobní argumentace stěžovatele. Krajský soud v přezkoumávaném rozsudku srozumitelně vyložil svůj náhled na věc, uvedl, proč má

pokračování

za to, že žalovaný zjistil skutkový stav dostatečně a zabýval se také všemi formami mezinárodní ochrany, kterých se stěžovatel domáhal.

Jinou otázkou je správnost právních úvah krajského soudu. Posouzení této otázky nicméně nespadá do rámce přezkumu dle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., nýbrž podle písm. a) tohoto ustanovení. Nemůže mít tedy vliv na posouzení důvodnosti stížní argumentace stěžovatele týkající se tvrzené nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku. Přezkum možných pochybení krajského soudu co do právního posouzení věci je obsažen v další části tohoto rozsudku. Současně bude vypořádána též i námitka směřující do naplnění kasačních důvodů podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. Důvodnost kasační stížnosti stěžovatele je totiž dána právě naplněním zrušujících důvodů předpokládaných v těchto ustanoveních. Přezkoumávaný rozsudek trpí vadou nesprávného právního posouzení věci, jakož i nesprávným zjištěním skutkového stavu žalovaným. Tato vada byla stěžovatelem namítána již před krajským soudem, který ji ovšem navzdory její důvodnosti, nepřisvědčil.

Úvodem k vypořádání kasačních námitek stěžovatele je třeba vymezit ty skutečnosti, které mohly být relevantní z hlediska rozhodování o udělení mezinárodní ochrany žalovaným.

Stěžovatel spatřuje obavy z pronásledování ve strachu z jezidské komunity, která má dle jeho tvrzení odmítat konverzi svých členů k jinému náboženství a přísně ji trestat. Stěžovatel přesto i s matkou a dvěma bratry konvertoval ke křesťanské víře. Má mu proto hrozit pronásledování a také smrt, přičemž původcem pronásledování má být i otec stěžovatele, který je nadále příslušníkem jezidské komunity. Stěžovatel uvedl, že jeho otec se již v minulosti dopouštěl násilí na matce. Na orgány státu v Arménii se nicméně stěžovatel neobrátil s odůvodněním, že příslušníci policie jsou úplatní a domácí násilí efektivně nepostihují. K doložení svého tvrzení o pronásledování ze strany jezidské komunity stěžovatel předložil videonahrávku televizního zpravodajství. Ke svému špatnému zdravotnímu stavu stěžovatel uvedl, že nemá jednu ledvinu a má vývod. Zdravotní péče v zemi původu je placená a stěžovatel na ní nemá dostatek finančních prostředků.

Zdejší soud předně uvádí, že žalovaný postupoval správně, jestliže se zabýval posouzením, zda zdravotní stav stěžovatele není důvodem udělení mezinárodní ochrany, a to i když stěžovatel tuto skutečnost jako relevantní z hlediska řízení o udělení mezinárodní ochrany neoznačil. Žalovaný postupoval zcela v souladu s rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 5. 2011, č. j. 5 Azs 6/2011 - 49, ze kterého plyne, že pokud žadatel o mezinárodní ochranu uvede v průběhu řízení skutková tvrzení relevantní pro udělení mezinárodní ochrany podle § 12 až § 14b zákona o azylu, má správní orgán povinnost se s nimi vypořádat bez ohledu na to, zda je žadatel formálně označí jako důvody, pro něž žádá o udělení mezinárodní ochrany.

Žalovaný ve svém rozhodnutí vycházel ze zprávy o dodržování lidských práv za rok 2012 vydané Ministerstvem zahraničí USA, zprávy Freedom House o situaci v Arménii z ledna 2013, z informace MZV ČR o situaci neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu po návratu do vlasti a z informace sítě „*důvěrných lékařů*“ ze dne 18. 10. 2013.

Po přezkoumání obsahu těchto zpráv a jejich srovnání se zněním odůvodnění rozhodnutí žalovaného o neudělení mezinárodní ochrany a rozsudku krajského soudu musí kasační soud ve shodě s námitkami stěžovatele konstatovat, že skutkové závěry žalovaného nemají ve spisovém materiálu oporu, případně jsou s nimi v přímém rozporu.

Nejvyšší správní soud má za to, že skutková tvrzení stěžovatele odpovídala požadavkům na hodnověrnost výpovědi žadatele o mezinárodní ochranu. Za takovéto situace bylo povinností žalovaného přistoupit k zjišťování skutkového stavu způsobem, který by mohl tvrzení stěžovatele o jeho pronásledování potvrdit nebo vyvrátit. Žalovaný se však při získávání informací o zemi původu stěžovatele a dotazům na situaci v Arménii minul podstatou skutkových tvrzení stěžovatele. Žalovaný měl v souladu s logikou věci svoji pozornost zaměřit na zjištění, zda je skutečně pravdivé tvrzení, že jezidská komunita v Arménii pronásleduje své bývalé členy a zda je tato její případná činnost efektivně potírána. Stejně tak se měl pokusit zjistit, zda je tvrzení o placené léčbě či nezbytnosti poskytování úplatků pravdivé. Místo toho, aby žalovaný postupoval tímto způsobem, dotázal se jen na cenu léčivých přípravků a na obecnou existenci léčby hydronefrózy. To jsou však skutečnosti, které stěžovatel ve správním řízení nijak nepochyboval.

Žalovaný odkázal stěžovatele na ochranu poskytovanou státními orgány v zemi původu, a to přesto, že stěžovatel jejich účinnost ve správním řízení kontinuálně zpochybňoval. Nejvyššímu správnímu soudu nadto neuniklo, že tvrzení stěžovatele jsou potvrzována rovněž informacemi o zemi původu shromážděnými žalovaným v průběhu správního řízení - viz k tomu blíže dále.

Dále žalovaný uvedl také to, že tvrzení stěžovatele o pronásledování ze strany jeho otce je nepodložené. Z úřední činnosti mu nicméně muselo být známo, že matka stěžovatele v paralelně vedeném řízení poukazovala na incident, při kterém měla být napadena rusky mluvícím mužem. Tvrdila, že se jednalo o osobu, která byla vyslána jejím bývalým manželem (otcem stěžovatele), aby ji zabil. Uvedené žalovaný rovněž ve svém rozhodnutí nijak nerefletoval.

Jak bude uvedeno dále, žalovaný ve svých úvahách odhlédl od informací nacházejících se ve výše uvedených zprávách, které poukazují na zásadní nedostatky v činnosti policejních složek v zemi původu stěžovatele. Předmětné zprávy mimoto poukazují také na stigmatizaci žen trpících domácím násilím, které se neobracejí na státní orgány se žádostí o pomoc.

Tyto zprávy naopak neobsahují jakoukoliv zmínku o postavení jezídů v zemi původu stěžovatele a vnitřních vztazích v jezidské komunitě. Je sice pravdou, že videozáznam předložený stěžovatelem, který měl potvrzovat krutost jezídů, nebyl záznamem událostí, které by se odehrály v Arménii, přesto měl vést žalovaného k ověření skutečnosti, zda by podobné násilnosti nemohly přicházet v úvahu právě také v zemi původu stěžovatele. Žalovaný nicméně nejenže zcela odhlédl od předmětné nahrávky, nýbrž neučinil ani žádný krok k tomu, aby získal informace o současném postavení jezídů, kteří konvertovali k jinému náboženství, v Arménii. V tomto ohledu lze poukázat rovněž na skutečnost, že navzdory tomu, že žalovaný u MZV adresně vyžádal informace o zemi původu stěžovatele, dotázal se jen na postavení Arménů po návratu do země, aniž by se

pokračování

zaujímal o to, zda je skutečně možné, že jezidská komunita v zemi původu stěžovatele pronásleduje své bývalé stoupence.

Nejvyššímu správnímu soudu je z úřední činnosti známo, že ve správním řízení o udělení mezinárodní ochrany matce stěžovatele měl žalovaný k dispozici i překlad stránky *dergush.com*. Tato sice skutečně obsahuje zmínku, že jezidská komunita své bývalé přívržence nepronásleduje, důvěryhodnost tohoto sdělení je však zpochybněna skutečností, že se jedná o stránku stoupenců této komunity a nelze pouze z něj bez dalšího ověření vycházet.

K nemoci stěžovatele je potřeba uvést, že stěžovatel v průběhu správního řízení o udělení mezinárodní ochrany uváděl, že je léčba v Arménii zpoplatněna. Netvrdil však, že tato léčba není obecně dostupná nebo léčivé přípravky příliš drahé. Přesto se žalovaný zaměřil právě tímto směrem, nepokusil se ověřit, zda je tvrzení stěžovatele o platbách za léčbu pravdivé a odkázal jen na informace „*důvěrných lékařů*“, které se však k podstatě námitek stěžovatele nijak nevyjadřují.

Jestliže žalovaný tvrdí, a krajský soud mu dává za pravdu, že získané informace vyvracejí tvrzení stěžovatele, pak s ním nelze souhlasit. Informace, které si žalovaný vyžádal od sítě „*důvěrných lékařů*“, se míjejí s tvrzeními, o něž opíral žádost o mezinárodní ochranu stěžovatel. Stěžovatel tvrdil, že za léčbu v arménských nemocnicích je nutné zaplatit vysoké finanční částky, které jsou pro něj nemyslitelné; jeho léčba sice byla v minulosti bezplatná, avšak pouze z důvodu postupu konkrétního lékaře.

Nelze se ztotožnit ani s tvrzením žalovaného o tom, že ani lékařská péče v České republice není bezplatná. Jedná se o konstatování, které nijak nezohledňuje zdravotní stav stěžovatele, který již nyní nemá jednu ledvinu, a hrozí, že v budoucnu přijde také o druhou. Nejde tedy o stav, který by bylo možno bagatelizovat s odkazem na platby v systému zdravotní péče České republiky.

Pouze nad rámec výše uvedeného a s vědomím, že situace v Arménii není notorií, kterou by nebylo třeba dokazovat, zdejší soud pouze upozorňuje, že není obtížné z dostupných informací o Arménii na stránkách Světové zdravotnické organizace zjistit, že aktuální situace v arménském zdravotnictví, co se týče skutečně požadovaných plateb, zřejmě není taková, jak žalovaný uvádí ve vyjádření ke kasační stížnosti. Dostupné údaje potvrzují námitky stěžovatele o „*neformálních platbách*“, které jsou vyžadovány pro lékařské ošetření.

V této souvislosti Nejvyšší správní soud odkazuje také na nedávný rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 18. 12. 2014, C-542/13, *M'Bodj*, dosud nezveřejněný (dostupný na adrese *curia.eu*), který sice částečně koriguje implicitní závěry plynoucí z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 10. 2009, č. j. 6 Azs 34/2009 - 89, ve vztahu k možnosti podřazení nepříznivého zdravotního stavu pod „*vážnou újmu*“ ve smyslu poskytování doplňkové ochrany, potvrzuje však důraz na dodržení závazku plynoucího z čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.) a případnou možnost členských států Evropské unie uvedenou okolnost zahrnout pod důvody udělení humanitárního azylu. Přestože je tedy případné udělení humanitárního azylu otázkou správního uvážení

žalovaného, je s ohledem na nutnost dodržení mezinárodních závazků na něm, aby se zabýval také tím, zda jsou u stěžovatele splněny důvody pro aplikaci zásady *non-refoulement*, popřípadě otázkou, zda ve vnitrostátním právu České republiky jsou dostupné jiné efektivní prostředky, které v případě neudělení humanitárního azylu stěžovateli zajistí posouzení jeho zdravotního stavu podle čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Není ani správný závěr žalovaného a krajského soudu, že se má stěžovatel obrátit na orgány v zemi původu, neboť tak ještě neučinil. Od žadatele o mezinárodní ochranu nelze požadovat, aby se obrátil na orgány ve své vlasti, jestliže je známo, že tento postup nepovede k poskytnutí efektivní ochrany. Také na tomto místě zdejší soud uvádí, že tímto konstatováním nijak nepředjímá závěr, zda tomu tak je právě v případě stěžovatele. K tomuto závěru se totiž doposud nevyjádřil ani žalovaný ani krajský soud. Bylo by tedy přinejmenším předčasné, jestliže by tento závěr nyní učinil zdejší soud.

S ohledem na výše uvedené nemůže zdejší soud zaujmout konečný závěr k otázce efektivity vnitrostátní ochrany v zemi původu stěžovatele. Nad rámec nutného odůvodnění ovšem považuje za vhodné poukázat na některé pasáže zpráv shromážděných žalovaným, které tvoří obsah správního spisu a kterými by se měl žalovaný v další fázi zabývat. Ze zprávy organizace Freedom House vyplývá: *„Korupce je všudypřítomná a úplatkářství a protekcionářství je údajně běžné mezi pracovníky státní správy, kteří jsou zřídkakdy stíháni nebo odvoláni kvůli zneužití úředních pravomocí“* [...] *„[L]idé, kteří patří do velmi malé části obyvatelstva, tvořené etnickými menšinami, jen zřídkakdy referují o případech otevřené diskriminace“* [...] *„Má se za to, že domácí násilí a obchodování se ženami a dívkami za účelem prostituce patří mezi závažné problémy“*. Ze zprávy MZV USA vyplývá: *„Turzení o přetrvávající korupci na všech úrovních státní správy oslabovala naplňování koncepce právního státu, přestože vláda podnikala omezené kroky k potrestání korupce mezi státními úředníky v nízkém a středně vysokém postavení.“* [...] *„Příslušníci náboženských menšin trpěli společenskou diskriminací. Domácí násilí zůstávalo problémem, avšak z velké části nebylo státním orgánům oznamováno.“* [...] *„Neexistoval zde žádný vyhrazený nezávislý mechanismus pro vyšetřování případů porušení lidských práv policií.“* [...] *„Korupce v řadách policie byla nadále problémem“*. [...] *„Policie měla na starosti vyšetřování korupce a nejvyšší státní zástupce odpovídal za stíhání korupce. Ani jeden z těchto orgánů nespolečně pracoval s občanskou společností. Podle všeobecně rozšířených zpráv ani jeden z těchto orgánů nefungoval účinným nebo nezávislým způsobem a ani jeden z těchto orgánů neměl ke své činnosti dostatek prostředků.“* [...] *„Skutečný počet trestných činů jako znásilnění byl nadále vyšší než počet oznámených trestných činů kvůli společenskému stigma a také kvůli tomu, že zde neexistovaly žádné ženy vykonávající policejní a vyšetřovatelskou práci“* [...] *„Policejní orgány zaznamenaly ve sledovaném roce 762 případů domácího násilí, z toho ve 455 případech se jednalo o týrání páchané manželem či manželkou nebo partnerem či partnerkou. Případy domácího násilí mimo jiné zahrnovaly případy vraždy, pokusu o vraždu, použití násilí vůči osobě a mučení.“* [...] *„Podle místních pozorovatelů většina domácího násilí nadále nebyla oznamována, protože se oběti bály fyzické újmy, obávaly se, že policie by je vrátila k jejich manželům, nebo se styděly svěřovat se se svými rodinnými problémy. Také se objevily zprávy, že policie projevovala neochotu zasahovat v takovýchto případech a odrazovala ženy od podání trestního oznámení, zejména mimo Jerevan.“*

pokračování

K uvedeným částem shromážděných zpráv o zemi původu lze dále citovat rozsudek zdejšího soudu ze dne 11. 11. 2004, č. j. 6 Azs 110/2004 - 75: „*Tvrdí-li žadatel v řízení o azyl, že nemá faktickou možnost bez jisté újmy obrátit se o pomoc na příslušné orgány v zemi svého původu, musí správní orgán zaměřit dokazování i tímto směrem, neboť z pohledu splnění podmínek podle § 12 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění zákona č. 2/2002 Sb., jde o zjištění podstatné; správní orgán v takovém případě zejména žadatele vyzve, aby svá tvrzení konkretizoval, předložil o nich důkazy či konkrétně označil možnost jejich obstarání. Nepostupuje-li správní orgán takovým způsobem a žádost o udělení azylu zamítne s odůvodněním, že žadatel se na orgány v zemi svého původu přesto měl obrátit, soud k žalobnímu bodu jeho rozhodnutí pro vady řízení spočívající v nedostatku důvodů rozhodnutí podle § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s. zruší.*“

Závěrem Nejvyšší správní soud konstatuje, že pokud ani po doplnění dokazování nebude možné tvrzení stěžovatele doložit nebo vyvrátit, žalovaný bude povinen z takového tvrzení vycházet (srov. rozsudek zdejšího soudu ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, publ. pod č. 1749/2009 Sb. NSS). Není totiž povinností žadatele o azyl, aby své pronásledování prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědi žadatele vyvracejí (viz rozsudek zdejšího soudu ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004).

VI.

Závěr a náklady řízení

Kasační soud je přesvědčen, že v předmětné věci je účelné spolu se zrušením napadeného rozsudku zrušit i rozhodnutí žalovaného. Vzhledem k výše předestřenému právnímu názoru totiž nepřichází v úvahu doplnění řízení před krajským soudem, který by zrušil rozhodnutí žalovaného a pouze by přenesl závazný názor zdejšího soudu žalovanému.

Nejvyšší správní soud tedy zrušil rozhodnutí krajského soudu napadené kasační stížností, věc mu nicméně nevrátil k dalšímu řízení, když zrušil také rozhodnutí žalovaného. V řízení o věci bude pokračovat žalovaný, který je dle § 78 odst. 5 s. ř. s. ve spojení s § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. vázán výše vysloveným právním názorem zdejšího soudu.

V souladu s § 110 odst. 3 věty druhé s. ř. s. rozhodne Nejvyšší správní soud, v případě, že zruší podle ust. § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. rozhodnutí žalovaného, o nákladech řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení před krajským soudem. Stěžovatel měl ve věci úspěch, dle § 60 odst. 1 s. ř. s. mu tedy přísluší právo na náhradu nákladů řízení. Ze soudního spisu nicméně nevyplývá, že by stěžovateli v řízení o kasační stížnosti či v řízení před krajským soudem jakékoliv důvodně vynaložené náklady vznikly.

Zástupcem stěžovatele byl usnesením zdejšího soudu ze dne 20. 10. 2014, č. j. 5 Azs 157/2014 - 24, ustanoven Mgr. et Bc. Filip Schmidt, LL.M., advokát, jehož odměnu v tomto případě hradí stát (§ 35 odst. 8 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Výše priznané odměny spočívá ve výši 2 x 3100 Kč za dva úkony právní služby, tj. převzetí a příprava

zastoupení, doplnění kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. a) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů], v paušální náhradě hotových výdajů ve výši 2 x 300 Kč za dva úkony právní služby (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu) a v náhradě za daň z přidané hodnoty ve výši 1428 Kč, celkem tedy 8228 Kč. Tato částka bude vyplacena ustanovenému zástupci z účtu Nejvyššího správního soudu do šedesáti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e n í** opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 16. dubna 2015

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu